

Paweł Korzeniowski¹

Sprawozdanie z międzynarodowej konferencji naukowej „Człowiek i technika w najważniejszych bitwach wojen światowych XX wieku”, Lwów, 15–16 czerwca 2017 r.

W połowie czerwca 2017 r. w kompleksie dydaktycznym Narodowej Akademii Wojsk Lądowych we Lwowie odbyła się kolejna międzynarodowa konferencja naukowa poświęcona problematyce historyczno-militarnej związanej z dwoma światowymi konfliktami XX wieku. Była to już czwarta konferencja organizowana wspólnie przez lwowską akademię oraz Instytut Historii Uniwersytetu Rzeszowskiego. Jednym z głównych celów corocznych spotkań, oprócz oczywiście wymiany efektów badań naukowych i dyskusji nad aktualnymi problemami badawczymi, jest integracja polskiego i ukraińskiego środowiska historyków.

Konferencja rozpoczęła się 15 czerwca od sesji plenarnej. Oficjalnego otwarcia dokonał rektor-komendant prof. gen. Paweł Petrowycz Tkaczuk, który przywitał przybyłych gości. Następnie w imieniu prezydenta Ukrainy Petra Poroszenki głos zabrał Wasyl Borysowicz Pawłow, zastępca Kierownika Administracji Prezydenta. Jako trzeci wystąpił dyrektor Instytutu Historii Uniwersytetu Rzeszowskiego dr hab. prof. UR Andrzej Bonusiak, który w zastępstwie dziekana Wydziału Socjologiczno-Historycznego prof. Pawła Graty reprezentował polską delegację w części oficjalnej konferencji.

Po wystąpieniu gości honorowych rozpoczęto sesję plenarną, w trakcie której wygłoszono cztery referaty. Pierwszy prelegent, prof. Wołodmyr

¹ Dr Paweł Korzeniowski, Instytut Historii, Wydział Socjologiczno-Historyczny, Uniwersytet Rzeszowski, al. Rejtana 16c, 35-959 Rzeszów, e-mail: korzeniowski.p@gmail.com

Wasyłowycz Trofymowycz, przedstawił temat *Symon Petlura i Józef Piłsudski: ciernista droga do porozumienia (1919–1920)*. Następnie dr hab. prof. UR Andrzej Bonusiak omówił kwestie związane z Wielką Wojną i konfliktami po I wojnie światowej w pamięci i działaniach mniejszości polskiej na współczesnej Ukrainie. Po nim prof. Mykoła Romanowycz Lytwyn wygłosił referat pt. *Wolontariat na Ukrainie: historia i współczesność*. Jako ostatni w tej części głos zabrał prof. Maciej Franz, który omówił rolę i znaczenie śródziemnomorskiego teatru działań wojennych w latach 1939–1945.

W przerwie uczestnicy wzięli udział we wspólnej sesji fotograficznej na placu apelowym Akademii. Obrady wznowiono w sekcji poświęconej historii rozwoju sprzętu wojskowego i techniki militarnej. W sesji tej wygłoszono 10 referatów. Prof. Henryk Ćwięk omówił temat *Kryptologia w służbie wywiadu (czasu pokoju i wojny)*; dr V.V. Tatarczuk przedstawił referat pt. *Aviation activity in Kyiv polytechnic institute during the first world war (1914–1918)*. Dr Mariusz Kardas wygłosił prelekcję nt. fortyfikacji stałych i polowych wybrzeża polskiego w latach 1920–1939, zaś dr doc. P.W. Szacki omówił państwowo-prywatne partnerstwo w wojskowo-technicznej sferze na przykładzie idei prywatnej szkoły lotnictwa w Kijowie (luty 1918 r.). Następnie głos zabrała dr Malwina Siewier, wygłaszając referat pt. *I wojna światowa w eterze. O szyfrach wywiadu niemieckiego*. Temat *Działania bojowe Armii Czerwonej w latach II wojny światowej* przedstawił prof. S.W. Sydorow, natomiast dr A.A. Kawun przybliżył *Zabezpieczenie uzbrojeniem wojsk OP w latach II wojny światowej*. Prof. S.W. Terskij wygłosił referat *Uzbrojenie i fortyfikacje na obszarze Ziemi Halickiej w okresie przynależności do Państwa Kijowskiego*. Dwa ostatnie referaty dotyczyły przemysłu zbrojeniowego w Charkowie. Wystąpienie dr N.G. Annimenkowej dotyczyło działalności wydziału obrabiarek Charkowskiej Fabryki Parowozów w celu wzmocnienia obronności Imperium Rosyjskiego (1897–1904), zaś dr I.O. Ammienko omówiła organizację prac naukowo-badawczych i badawczo-konstruktorskich w zakresie obronności w Charkowskim Zakładzie Elektromechanicznym w latach 1920–1930. Obrady pierwszego dnia konferencji zakończyła dyskusja.

Wieczorem nastąpiła część nieoficjalna, na którą złożyła się uroczysta kolacja wraz z przedstawicielami władz Akademii i honorowymi gośćmi. Kularowe rozmowy były urozmaicone wystąpieniami zespołu muzycznego Akademii, który przygotował program artystyczny złożony z najbardziej znanych utworów kultury polskiej i ukraińskiej.

Obrady wznowiono 16 czerwca. Tego dnia pracowano w trzech kolejnych panelach. Pierwszy z nich poświęcony został problemom sztuki operacyjnej. Analizę partnerstwa wschodniego Unii Europejskiej przed-

stawił prof. Ołeksij Mykołajowycz Sychyj. Operację Kadesh/Musketeer z 1956 r. jako pokłosie II wojny światowej omówili prof. Edyta Czop oraz dr Krzysztof Mroczkowski. Zastosowanie lotnictwa radzieckiego podczas pacyfikacji zbrojnego powstania na Węgrzech w 1956 r. zanalizował dr doc. Rostysław Iwanowycz Pylawec. Niestety, z przyczyn obiektywnych nie mógł uczestniczyć w konferencji dr Waldemar Jaskólski, który miał wygłosić referat pt. *Od Straży Granicznej do Strzelców Granicznych. Zarys organizacji formacji granicznych Rzeczypospolitej Polskiej w latach 1919–1921. Wykorzystanie bojowe formacji kozackich w latach I i II wojny światowej* stanowiło temat wystąpienia prof. Wadyma Wasylowycza Zadunajskiego. Z kolei dr Tomasz Matusiak przedstawił wykorzystanie polskich wojsk balonowych w przyszłej wojnie – na marginesie koncepcji gen. bryg. Francois-Lon Lévêque’a. Dr Agata Woźniak-Krakowian omówiła konsekwencje PTSD wśród uczestników wojennych zdarzeń traumatycznych. Dr Adam Ostanek przedstawił referat pt. *Wielka – mała bitwa... Bój pod Zadwórzem 17 sierpnia 1920 roku i jego znaczenie w wojnie polsko-rosyjskiej*.

Kolejny panel poświęconym został biografistyce. W tej części przedstawiono dziewięć wystąpień. Jako pierwszy głos zabrał prof. Wiktor Jewstachijowycz Hołubko, który przedstawił obraz oficera ukraińskiej armii według wizji czołowych działaczy rewolucji narodowej 1917–1921. Dr Paweł Korzeniowski przybliżył sylwetkę gen. Iana Hamiltona, w referacie zatytułowanym *Gen. Ian Hamilton i Gallipoli, czyli współczesna grecka tragedia*. Temat *Nowe czasy starego pragną słowa... albo jeszcze raz o ukraińskim systemie terminów wojskowych* wygłosił profesor Bohdan Zinowijowycz Jakymowycz.

Referat pt. *Kaznodzieja – promotor psychologii wojskowej. Kapelan Norman Kouplend i jego książka „Psychologia i żołnierz”* przedstawił mgr Taras Lubomyrowycz Hrycewycz. Po nim głos zabrała dr Olha Myroniwna Szeluch, prezentując działalność Wasyla Simowycza w obozach dla ukraińskich jeńców wojennych w Austrii i Niemczech w latach 1914–1919. Wojskowo-polityczna działalność Mychajła Matczaka stała się tematem prelekcji prof. Ihora Jarosławowycza Solara. Problematykę badań historycznych dotyczących życiowej drogi hetmana Ukrainy Piotra Konaszewicza Sahajdacznego poruszył mgr Roman Bohdanowycz Meleh. Z kolei mgr Natalia Mykołajiwna Marcinko zaprezentowała czarnomorską myśl geopolityczną Jurija Łypy. Ostatni referat w tej części, wygłoszony przez mgr. Andrija Jurijowycza Szczehłowa, dotyczył lwowskiego garnizonu w okresie międzywojennym i jego wpływu na życie miasta.

Ostatnia sekcja została poświęcona wystąpieniom związanym ze studium odrodzenia wojska ukraińskiego i rocznicy powstania sił zbroj-

nych Ukraińskiej Republiki Ludowej. Obejmowała ona osiem referatów. Jako pierwszy głos zabrał dr Andrij Olehowycz Naumenko, który przedstawił „Pierwszy Ukraiński Zjazd Wojskowy – początek formowania ukraińskiego wojska”. Z kolei prof. Oleksandr Josypowycz Demianiuk wygłosił referat pt. *Szara dywizja: kwestie formowania i kompletowania na Wołyniu*. Natomiast dr Piotr Dobrowolski omówił literaturę poświęconą URL w zbiorach polskich bibliotek naukowych. *Tematyka wojskowa na stronach „Ukraińskiej Encyklopedii Powszechnej”* została omówiona przez prof. Stepana Mykołajowycza Borczuka. Pokrewny temat przedstawiła dr Olha Andrijewna Jarosławiwna, której wystąpienie dotyczyło wpływu rewolucji ukraińskiej z lat 1917–1921 na formowanie terminologii wojskowej. Podwaliny współczesnej ukraińskiej terminologii wojskowej omówiła natomiast dr doc. Kławdija Wasyliwna Panasiuk. Ukrainizacja okrętów we flotach wojskowych i flotyllach Imperium Rosyjskiego w 1917 roku stała się tematem wystąpienia dr. Ihora Stepanowycza Peczeniuka. Ostatnie wystąpienie w tym panelu, a także całej konferencji, należało do pchor. Anastazji Mychajliwny Dniprowskiej, która omówiła rolę kobiet w szeregach Ukraińskich Strzelców Siczowych.

W sumie w trakcie obrad wygłoszono 39 referatów w sesji plenarnej i czterech panelach tematycznych. Konferencja została oficjalnie zamknięta na posiedzeniu plenarnym, w trakcie którego rektor-komendant Akademii wręczył przedstawicielom ośrodków naukowych i instytucji pamiątkowe dyplomy. Uczestnicy konferencji przyjęli także szereg postulatów badawczych, wśród których wymieniono potrzebę dalszych spotkań i kontynuowanie badań na temat militarnych dziejów wojen światowych, z których wyciągane wnioski są wciąż aktualne, szczególnie w kontekście bardzo dynamicznej sytuacji międzynarodowej i przemian w zakresie bezpieczeństwa międzynarodowego. W odpowiedzi na te wnioski przedstawiciele Narodowej Akademii Wojsk Lądowych we Lwowie oraz Wydziału Socjologiczno-Historycznego uzgodnili, że w roku 2018 zostaną zorganizowane dwie wspólne konferencje. Wiosną 2018 roku w Rzeszowie odbędzie się konferencja historycznowojskowa, zaś jesienią we Lwowie konferencja poruszająca szeroko rozumiane problemy bezpieczeństwa we współczesnym świecie.